

SYSTEMY EDUKACJI W EUROPIE – STAN OBECNY I PLANOWANE REFORMY

TURCJA

1. Populacja uczących się i język nauczania

W roku 2001 r. liczba ludności w Turcji wynosiła ok. 69 milionów, a ok. 35% młodzieży w wieku do 29 lat uczęszczało do placówek prowadzących kształcenie formalne. Językiem nauczania jest język turecki.

2. Administracja i finansowanie edukacji

W Turcji większość uczniów na wszystkich poziomach szkolnictwa uczęszcza do placówek publicznych (w roku 2004/05 odsetek ten wynosił 91,2% na poziomie edukacji przedszkolnej, 98,3% na poziomie kształcenia obowiązkowego (podstawowe plus średnie I stopnia), 97,4% w szkolnictwie średnim II stopnia i 94% w szkolnictwie wyższym). Prywatne szkoły podstawowe i średnie są finansowo niezależne. Administracja oświatowa jest ściśle scentralizowana w Ministerstwie Edukacji (*Milli Eğitim Bakanlığı, MEB*). Ministerstwo odpowiada, między innymi, za opracowywanie programów nauczania, koordynację prac organizacji publicznych, prywatnych i wolontariackich w dziedzinie edukacji, projektowanie i budowę szkół oraz opracowywanie materiałów dydaktycznych. Najwyższa Rada Edukacji Narodowej (*Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı*) zatwierdza programy nauczania i regulacje przygotowywane przez ministerstwo. Organizacją kształcenia w 81 tureckich prowincjach zajmują się Dyrektorzy ds. Edukacji, mianowani przez ministra, którzy podlegają jednak gubernatorom prowincji. W konsekwencji sprawowanie nadzoru administracyjnego nad szkołami publicznymi i zarządzanie tymi szkołami na szczeblu lokalnym leżą w gestii dyrekcji ministerstwa na szczeblu prowincji. Nadzór pedagogiczny nad placówkami edukacyjnymi sprawuje się zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym. Placówki prowadzące kształcenie obowiązkowe (ang. *basic education*, obejmujące poziom podstawowy i średni I stopnia) są nadzorowane na szczeblu regionalnym, przez inspektorów ds. szkolnictwa podstawowego, natomiast placówki szkolnictwa średniego na szczeblu centralnym – przez inspektorów delegowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Uczelnie państwowe posiadają autonomię w zakresie dydaktyki i badań. Składają one jednak obowiązkowo roczne raporty Radzie Szkolnictwa Wyższego (*Yükseköğretim Kurulu, YÖK*), która odpowiada za planowanie i koordynację działań w dziedzinie szkolnictwa wyższego. Uczelnie monitoruje co najmniej raz w roku Komisja ds. Nadzoru nad Szkolnictwem Wyższym (*Yükseköğretim Denetleme Kurulu*), działająca w imieniu YÖK.

3. Edukacja przedszkolna

Edukacja przedszkolna jest nieobowiązkowa do wieku 6 lat, tj. wieku, w którym rozpoczyna się kształcenie obowiązkowe.

Edukację przedszkolną, za którą odpowiada Ministerstwo Edukacji Narodowej, prowadzi się w *Ana Okulları* (przedszkolach) dla dzieci w wieku 3-6 lat i *Ana Sınıfları* (klasach przedszkolnych) lub *Uygulamalı Ana Okulları* (klasach praktyk przedszkolnych) dla dzieci w wieku 5 i 6 lat. Klasy praktyk przedszkolnych zostały tak nazwane, ponieważ tworzono je pierwotnie w szkołach zawodowych i uczennice szkół zawodowych dla młodych kobiet odbywały w nich praktyki. Odpowiedzialność za inne placówki, m.in., ośrodki opieki dziennej i inne placówki opieki nad dzieckiem, jest podzielona między różne ministerstwa oraz instytucje sektora edukacji lub opieki, i sprawowana zgodnie z przepisami wydawanymi przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. W roku szkolnym 2004/05 do placówek przedszkolnych uczęszczało 10,7% dzieci w wieku od 3 do 5 lat. Większość dzieci (ok. 80%) uczęszczających do placówek przedszkolnych stanowiły 5-latki. Rodzice partycypują jedynie w kosztach posiłków i środków czystości, natomiast edukacja we wszystkich publicznych placówkach przedszkolnych jest bezpłatna, niezależnie od rodzaju placówki i wieku dziecka.

4. Kształcenie obowiązkowe

Celem systemu edukacji narodowej w Turcji jest kształcenie młodych ludzi, którzy są w stanie sprostać wyzwaniom epoki informacji, wyznają zasady Atatürka i są zwolennikami zainicjowanych przez niego reform. Zadaniem szkół jest również rozwijanie u uczniów umiejętności myślenia, postrzegania i rozwiązywania problemów oraz pogłębienie w nich poczucia odpowiedzialności i poszanowania dla wartości demokratycznych. Szkoły mają także być otwarte na nowe idee, przyczyniać się do rozwoju współczesnej cywilizacji i zapoznawać się na bieżąco z najnowszymi osiągnięciami nauki i techniki.

a) Etapy

Na mocy Ustawy nr 4306, *İlköğretim Okulu* (kształcenie obowiązkowe) zostało przedłużone od początku roku szkolnego 1997/98 do ośmiu lat i obejmuje obecnie dzieci i młodzież w wieku od 6 do 14 lat. Szkoła obowiązkowa stanowi jednolitą strukturę, w której nie wyodrębnia się formalnie szkoły podstawowej i średniej I stopnia.

b) Kryteria przyjęć

Kształcenie obowiązkowe w placówkach państwowych jest bezpłatne. Dzieci muszą rozpocząć naukę w roku, w którym osiągają wiek 6 lat. Termin zapisów do szkół (na ogół od połowy sierpnia do połowy września) ustalają w rocznym planie pracy władze każdej prowincji. Dzieci powinny zostać przyjęte do szkoły znajdującej się najbliżej ich miejsca zamieszkania. Jednak w obszarach rzadko zaludnionych lub obszarach, w których nie istnieją szkoły, konieczne jest organizowanie dla dzieci codziennych dojazdów do szkoły autobusem. Decyzje dotyczące tego, które obszary powinny korzystać z takich usług, podejmuje Dyrekcje ds. Edukacji na szczeblu prowincji. W roku szkolnym 2004/05 do szkół dowożono ok. 6,8% (698 061) wszystkich tureckich uczniów objętych kształceniem obowiązkowym.

c) Dzienny/tygodniowy/roczny wymiar zajęć

Rok szkolny trwa 180 dni i jest podzielony na dwa semestry. Rozpoczyna się w drugim tygodniu września i kończy w połowie czerwca następnego roku. Po pierwszym semestrze, tj. w połowie roku szkolnego, uczniowie mają dwutygodniowe ferie. Dokładne terminy każdego semestru ustala Ministerstwo Edukacji Narodowej. Szkoły są czynne pięć dni w tygodniu, od poniedziałku do piątku. Tygodniowy wymiar zajęć w ramach kształcenia obowiązkowego wynosi 30 lekcji, w związku z czym na jeden dzień przypada średnio 6 lekcji. Lekcja trwa 40 minut, a przerwy między lekcjami, których długość ustala szkoła – co najmniej 10 minut. Pełny dzień nauki w szkole trwa od 9-ej do 15-ej lub 16-ej. Jednak 12 575 z 58 458 szkół publicznych (22%) organizuje lekcje na dwie zmiany (poranną i popołudniową), aby stworzyć możliwość kształcenia większej liczbie uczniów w obszarach o gęstym zaludnieniu. W tym przypadku liczba i czas trwania lekcji są takie same jak w szkołach prowadzących kształcenie na jednej zmianie.

d) Wielkość klas/podział uczniów na klasy

Zgodnie z przepisami klasa może liczyć maksymalnie 30 uczniów. O przydziale uczniów do klas decyduje każda szkoła. W klasach I-V uczą samodzielnie wychowawcy klas, a lekcje w klasach VI-VIII oraz niektóre przedmioty w klasach IV i V prowadzą nauczyciele przedmiotu.

e) Programy i treści nauczania

O programach nauczania decyduje na szczeblu krajowym Najwyższa Rada Edukacji Narodowej, która stanowi departament Ministerstwa Edukacji Narodowej. W szkołach obowiązkowych występują następujące przedmioty nauczania:

- **Przedmioty obowiązkowe:** język turecki, matematyka, przedmioty przyrodnicze, przedmioty ścisłe, przedmioty społeczne, prawa obywatelskie i prawa człowieka, historia reform w Republice Turcji (*Türkiye Cumhuriyeti, TC*) i ideologia Atatürka, język obcy, religia i etyka, wychowanie plastyczne, wychowanie muzyczne, wychowanie fizyczne, zasady ruchu drogowego i pierwsza pomoc oraz różne zajęcia indywidualne i grupowe;
- **przedmioty fakultatywne**, np. informatyka, dramat, sztuka przemawiania i pisanie, drugi język obcy, turystyka, rolnictwo i hodowla zwierząt oraz rzemiosło lokalne.

Podręczniki określa Najwyższa Rada Edukacji Narodowej, ale nauczyciele sami wybierają metody nauczania.

f) Ocena, promocja i kwalifikacje

W ramach kształcenia obowiązkowego uczniowie powinni zdobywać podstawową wiedzę i umiejętności. Poprzez aktywną naukę i nauczanie oparte na zasadzie podmiotowości ucznia, dzieci mają rozwinąć w sobie kreatywność oraz nauczyć się myśleć krytycznie i rozwiązywać problemy, jakie będą napotykać w późniejszym życiu. W klasach I-III nie przeprowadza się egzaminów, natomiast uczniów ocenia się w sposób ciągły, na podstawie ich stopni i pracy w ciągu roku. W klasach IV-VIII z każdego przedmiotu obowiązkowo przeprowadza się w ciągu semestru co najmniej dwa egzaminy, ale dokładną liczbę ustalają nauczyciele na początku każdego roku szkolnego. Przygotowując pytania na egzamin pisemny lub ustny, nauczyciele uwzględniają cele każdego przedmiotu, które zostały określone w rocznych planach nauczania, oraz podstawowe zasady oceny osiągnięć uczniów. Osiągnięcia uczniów ocenia się w skali od 5 (wybitne) do 0 (niedostateczne). Stopnie od 2 do 5 stanowią oceny pozytywne, a 0 i 1 – oceny niedostateczne. Na ogół uczniów ocenia się za pomocą sprawdzianów pisemnych i ustnych oraz na podstawie zadanych prac, ocen za konkretne projekty i egzaminy praktyczne (w przypadku lekcji informatyki, dramatu lub rzemiosła lokalnego). Ocena wystawiana z danego przedmiotu w połowie roku stanowi średnią wszystkich ocen uzyskanych przez ucznia w trakcie semestru. Nauczyciele mogą jednak wystawić wyższą ocenę uczniom, którzy uczestniczyli w zajęciach koła naukowego, zajęciach artystycznych, społecznych, kulturalnych lub sportowych. Warunkiem promocji do następnej klasy i ukończenia kształcenia obowiązkowego jest uzyskanie średniej ocen ze wszystkich przedmiotów, która jest nie mniejsza niż 2 w każdym semestrze roku szkolnego. Na zakończenie roku lub nauki dodatkowego przedmiotu rada pedagogiczna omawia sytuację uczniów, którzy nie uzyskali pozytywnych ocen w ciągu roku. Jeżeli rada uzna, że uczeń może jednak przejść do następnej klasy, odnotowuje się to w jego szkolnej dokumentacji. Na zakończenie kształcenia obowiązkowego uczniowie otrzymują *İlköğretim Diploması* (świadectwo ukończenia kształcenia obowiązkowego).

W styczniu i maju każdego roku, w klasach IV-VIII przeprowadza się szereg egzaminów zewnętrznych z języka tureckiego, matematyki, przedmiotów społecznych i przedmiotów ścisłych, które umożliwiają ocenę poziomu nauczania i ułatwiają podnoszenie jakości kształcenia w prowincjach. Za egzaminy te odpowiadają działające na szczeblu prowincji dyrekcje Ministerstwa Edukacji Narodowej.

5. Szkolnictwo średnie II stopnia

a) Rodzaje kształcenia/placówek

Szkolnictwo średnie II stopnia obejmuje szkoły ogólnokształcące, zawodowe i techniczne, które prowadzą co najmniej 3-letnie kształcenie dla absolwentów szkoły obowiązkowej.

Kształcenie ogólne na poziomie średnim II stopnia prowadzą licea ogólnokształcące, anatolijskie licea ogólnokształcące, licea wieloprofilowe, licea o profilu ścisłym, licea językowe, anatolijskie licea pedagogiczne, anatolijskie licea sztuk pięknych oraz liceum nauk społecznych. W roku szkolnym 2004/05 ok. 84,7% ogółu uczniów w nurcie ogólnym uczęszczało do liceów ogólnokształcących. Kluczową cechą liceów anatolijskich jest to, że niektórych przedmiotów uczy się w języku obcym (głównie języku angielskim, niemieckim i francuskim), a cykl kształcenia obejmuje rok przygotowawczy, pozwalający osiągnąć biegłość w tym języku. Anatolijskie licea pedagogiczne są zbliżone do liceów anatolijskich, ale uczniowie uczęszczają na dodatkowe lekcje dydaktyki i edukacji (np. pedagogiki, filozofii kształcenia, psychologii wychowawczej, administracji oświatowej). Te dodatkowe lekcje stanowią dobre przygotowanie do studiów pedagogicznych, które prowadzi się na poziomie uniwersyteckim. Szkoły wieloprofilowe istnieją głównie w rzadko zaludnionych regionach i prowadzą zarówno kształcenie ogólne, jak i zawodowo-techniczne. Z kolei pierwsze liceum nauk społecznych w Turcji, utworzone w 2003 r., przygotowuje uczniów do studiów wyższych w dziedzinie literatury i nauk społecznych.

Kształcenie zawodowe i techniczne na poziomie średnim II stopnia prowadzi się w technikach dla dziewcząt i chłopców, średnich szkołach zawodowych handlu i turystyki, średnich szkołach edukacji religijnej, szkołach średnich dla dzieci mających specjalne potrzeby edukacyjne oraz średnich szkołach edukacji zdrowotnej. Większość tych szkół funkcjonuje również jako placówki anatolijskie, a zatem obejmuje przygotowawczy rok nauki języka obcego. W roku szkolnym 2004/05 ok. 43,3% ogółu uczniów w nurcie zawodowym i technicznym uczęszczało do techników dla chłopców, 25,2% do szkół handlu i turystyki, a 18,7% do techników dla dziewcząt.

b) Kryteria przyjęć

W Turcji warunki przyjęć zależą od rodzaju szkoły. W liceach ogólnokształcących i wieloprofilowych nie przeprowadza się egzaminów wstępnych. Natomiast w liceach anatolijskich, liceach o profilu ścisłym, anatolijskich liceach pedagogicznych oraz anatolijskich szkołach zawodowych i technikum uczniowie obowiązkowo przystępują do centralnie przeprowadzanych egzaminów wstępnych. Kryterium przyjęć do liceów językowych, szkół zawodowych i anatolijskich liceów sztuk pięknych stanowi średnia ocen ze szkoły obowiązkowej, a w liceach sztuk pięknych obowiązkowo zdaje się także egzamin sprawdzający uzdolnienia. Przyjęcia do szkół średnich II stopnia odbywają się również zgodnie z systemem wcześniejszych zapisów i rozdziału miejsc oraz na podstawie średniej ocen w określonej klasie lub z określonego przedmiotu, stanowiącej jedno z kryteriów w szkołach o profilu ścisłym. Kształcenie we wszystkich publicznych szkołach średnich II stopnia w Turcji jest bezpłatne.

c) Programy i treści nauczania

Programy nauczania opracowuje się na szczeblu krajowym. Obejmują one wspólne dla wszystkich uczniów przedmioty ogólnokształcące, przedmioty kierunkowe do wyboru oraz związane z profilem/dziedziną przedmioty fakultatywne, które uczniowie mogą wybierać zgodnie ze swoimi preferencjami. Najwyższa Rada Edukacji Narodowej ustala treści nauczania, tygodniową liczbę lekcji przypadających na poszczególne przedmioty oraz lata, w których mają być prowadzone. W liceach ogólnokształcących średni tygodniowy wymiar lekcji w każdej klasie wynosi od 33 do 41 godzin.

- **Wspólne przedmioty ogólnokształcące** są obowiązkowe dla wszystkich uczniów szkół średnich II stopnia. W I klasie obejmują na ogół język i literaturę turecką, religię i etykę, historię, geografę, matematykę, biologię, fizykę, chemię, higienę, język obcy i wychowanie fizyczne.
- **Przedmioty kierunkowe** przygotowują uczniów do określonego zawodu lub studiów w uczelni na określonym kierunku. Począwszy od II klasy, uczniowie w liceach ogólnokształcących mogą wybrać profil i specjalizować się w przedmiotach przyrodniczych, literaturze, matematyce, przedmiotach społecznych, językach obcych, przedmiotach artystycznych lub wychowaniu fizycznym.
- **Związane z profilem/dziedziną przedmioty fakultatywne** stanowią element kształcenia w określonej dziedzinie wybranej przez ucznia. Uczniowie wybierają te przedmioty zgodnie ze swymi indywidualnymi zainteresowaniami.
- **Przedmioty fakultatywne** mają rozwijać indywidualne umiejętności i zdolności uczniów. Uczniowie mogą wybrać dowolne z wyżej wymienionych przedmiotów.

d) Ocena, promocja i kwalifikacje

W ramach nauki poszczególnych przedmiotów wszyscy uczniowie mają możliwość rozwijania, utrwalania i pogłębiania swych indywidualnych zdolności, zgodnie ze swymi zainteresowaniami, motywacją do nauki, docelowymi i dotychczasowymi osiągnięciami. W ocenie uwzględnia się całość osiągnięć poszczególnych uczniów. Promocja do następnej klasy odbywa się na podstawie wyników ze wszystkich przedmiotów lub średniego rocznego poziomu osiągnięć. Na całościowe wyniki uczniów w nauce składają się oceny z egzaminów pisemnych i ustnych, egzaminów praktycznych, pracy domowej oraz projektów wykonywanych podczas lekcji lub zajęć pozalekcyjnych. W ocenie nauczyciele uwzględniają nie tylko wyniki formalnych sprawdzianów, ale także udział uczniów w zajęciach pozaprogramowych, ich ogólną postawę i zachowanie w szkole, ciekawość intelektualną i poczucie odpowiedzialności oraz umiejętność pracy i nauki w grupie. Uczniowie obowiązkowo odrabiają pracę domową, uczestniczą w zajęciach rozwijających określone umiejętności oraz przystępują do egzaminów związanych z zajęciami praktycznymi, pracą w laboratorium i praktykami. Uczniowie mogą przenosić się do innej szkoły i zmieniać nurt czy profil kształcenia, przy czym na ogół przechodzą ze szkół zawodowych do technikum. Do technikum może na przykład przenieść się uczeń, który na zakończenie IX klasy w szkole zawodowej uzyskał z określonych przedmiotów minimalną średnią ocenę 3. Wszystkie egzaminy, pracę domową i projekty ocenia się w skali od 5 (najwyższa ocena) do 0. Średnia ocena z danego przedmiotu wystawiana na zakończenie semestru stanowi średnią wszystkich ocen z tego przedmiotu otrzymanych w ciągu semestru.

Po uzyskaniu pozytywnych wyników na zakończenie szkoły średniej II stopnia, uczniowie otrzymują *Lise Diploması* (świadectwo ukończenia szkoły średniej) – zgodnie z przepisami Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczącymi danego rodzaju szkoły lub profilu/dziedziny. Posiadanie *Lise Diploması* jest wstępnym warunkiem przyjęcia na studia w uczelni.

6. Szkolnictwo wyższe

a) Rodzaje uczelni

Studia można rozpocząć po ukończeniu szkoły średniej II stopnia. Uczelnie dzielą się na **uniwersytety** (*Üniversiteler*) i wyższe szkoły techniczne (*Yüksek Teknoloji Enstitüleri*). Uniwersytety składają się z co najmniej kilku następujących jednostek: ■ wydziały: jednostki prowadzące studia na zaawansowanym poziomie i badania naukowe oraz wydające publikacje, ■ instytuty: najważniejsze jednostki w obrębie wydziału, które prowadzą studia na wszystkich poziomach oraz badania, i mogą być dodatkowo podzielone na sekcje lub programy, ■ szkoły prowadzące studia podyplomowe: jednostki działające w obrębie uniwersytetów, które dzielą się zasadniczo na trzy rodzaje szkół: prowadzące studia podyplomowe w dziedzinach nauk medycznych, nauk społecznych i nauk ścisłych.

b) Warunki wstępu

Warunkiem przyjęcia na studia I stopnia jest posiadanie przez kandydata świadectwa ukończenia szkoły średniej i uzyskanie odpowiednich wyników z *Öğrenci Seçme Sınavı* (ÖSS – egzamin selekcyjny dla kandydatów). Egzamin ÖSS jest centralnym uniwersyteckim egzaminem wstępnym, przeprowadzanym przez *Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi* (ÖSYM – Ośrodek Selekcji Kandydatów i Przyjęć na Studia), który działa przy Radzie Szkolnictwa Wyższego. Egzamin ÖSS przeprowadza się na ogół podczas jednej sesji w maju, w tym samym czasie w całej Turcji. Egzamin składa się z dwóch sprawdzianów: jeden pozwala ocenić umiejętność wystawiania się przyszłych studentów, a drugi – ich umiejętności operowania liczbami. Kandydaci, którzy uzyskali dobre oceny z ÖSS, kwalifikują się na 4-letnie studia prowadzące do pierwszego dyplomu. Oceniając wyniki egzaminów, należy uwzględnić osiągnięcia kandydatów ze szkoły średniej. Najlepsi kandydaci otrzymują miejsce w uczelni zgodnie ze swą pozycją w rankingu i indywidualnymi preferencjami. Osiągnięcia w szkole średniej mierzy się metodą określaną przez Ośrodek Selekcji Studentów i Przyjęć na Studia. Absolwenci zawodowych i technicznych szkół średnich mogą bez zdawania egzaminów wstępnych zostać przyjęci na studia w dziedzinach odpowiadających profilowi ich kształcenia w szkole średniej. Wprawdzie liczba miejsc w uczelniach jest ograniczona, wszyscy kandydaci, którzy uzyskali pozytywne wyniki z egzaminu ÖSS, mogą podjąć studia w wybranym przez siebie rodzaju uczelni. Roczną wysokość opłat, jakie uczelnie pobierają od studentów, ustala Rada Szkolnictwa Wyższego, uwzględniając czas trwania studiów na wybranym kierunku i charakter danej uczelni. Co najmniej 50% opłat za każdego studenta pokrywa państwo.

c) Kwalifikacje

Po ukończeniu krótkich (2-letnich) studiów zawodowych w *Meslek Yüksek Okulları*, wyższych szkołach zawodowych, działających na ogół przy uniwersytetach, można uzyskać kwalifikacje zawodowe *Önlisans Diploması*. Uniwersytety przyznają tytuł zawodowy *Lisans Diploması* (licencjat) po studiach I stopnia i *Yüksek Lisans Diploması* (magister) po studiach II stopnia. Tytuł licencjata przyznaje się po ukończeniu z pozytywnym wynikiem 4-letnich studiów uniwersyteckich w pełnym wymiarze. Tytuł magistra przyznaje się po ukończeniu z pozytywnym wynikiem kolejnych dwóch lat studiów uniwersyteckich w pełnym wymiarze (lub 1,5 roku w przypadku programów magisterskich, które nie wymagają napisania pracy). Po 6-letnich studiach na kierunku Medycyna przyznaje się tytuł *Tip Doktorluğu Diploması*. 5-letnie studia na kierunkach Stomatologia i Weterynaria prowadzą, odpowiednio, do tytułów *Hekimliği Diploması* i *Veteriner Hekim Diploması*. Kwalifikacje przyznawane na tych kierunkach uznaje się za równorzędne tytułowi magistra. Absolwenci studiów magisterskich mogą uzyskać stopień naukowy doktora, *Doktora Diploması*, po ukończeniu kolejnych czterech lat studiów.

7. Kształcenie specjalne

Dzieci i młodzież mające specjalne potrzeby edukacyjne kształcą się w Turcji zgodnie z programami przewidzianymi dla pięciu rodzajów upośledzeń – upośledzeń wzrokowych, słuchowych i fizycznych, upośledzeń w rozwoju poznawczym i upośledzeń lub niesprawności spowodowanych chorobami przewlekłymi. W roku szkolnym 2004/05 do szkół specjalnych i innych placówek kształcenia specjalnego uczęszczało łącznie ok. 9 993 uczniów.

	Uczniowie ogółem	Uczniowie mający specjalne potrzeby	%
Szkolnictwo podstawowe	10 565 389	9 993	0,09
Szkolnictwo średnie	3 039 449	1 229	0,03

W Turcji działają również ośrodki nauki i sztuk pięknych, stanowiące niezależne placówki kształcenia specjalnego, w których uczniowie ze specjalnymi potrzebami w przedziałach wiekowych szkoły podstawowej i średniej mogą odkryć i rozwinąć swe indywidualne zdolności i nauczyć się je bardziej efektywnie wykorzystywać. Z kolei rozpoznawaniem u dzieci specjalnych potrzeb edukacyjnych i fachowym poradnictwem dla tej grupy zajmują się ośrodki poradnictwa i badań.

8. Nauczyciele

Od czasu wprowadzenia ośmioletniego kształcenia obowiązkowego, programy kształcenia nauczycieli zostały zrestrukturyzowane w ramach współpracy Ministerstwa Edukacji Narodowej z Radą Szkolnictwa Wyższego. Od roku akademickiego 1998/99 obowiązuje nowy system kształcenia nauczycieli, który opiera się na dwóch zasadach: 1) kształcenie nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych odbywa się na studiach licencjackich (4-letnich), 2) kształcenie nauczycieli szkół średnich odbywa się dwutorowo: ■ w ramach 4-letnich studiów licencjackich przygotowuje się nauczycieli języków obcych, wychowania muzycznego, wychowania plastycznego, wychowania fizycznego, technologii komputerowych lub kształcenia specjalnego, ■ w ramach studiów magisterskich (trwających 5 lub 5,5 roku) przygotowuje się nauczycieli przedmiotów ścisłych, matematyki i przedmiotów społecznych. W tym przypadku nie wymaga się napisania pracy dyplomowej. Ponadto, aby umożliwić nauczycielom prowadzenie kilku przedmiotów, do programów kształcenia nauczycieli szkół średnich wprowadzono drugi przedmiot obowiązkowy, oprócz głównego przedmiotu specjalizacji. Przed wspomnianą wyżej reformą, nauczyciele przedszkoli i szkół podstawowych kształcili się w szkołach wyższych, w których studia trwały od 2 do 4 lat.

Wprawdzie absolwenci anatolijskich liceów pedagogicznych nadal muszą ukończyć uniwersyteckie studia pedagogiczne, aby podjąć pracę w zawodzie nauczyciela, dzięki ukończeniu takiego liceum uzyskują dodatkowe punkty na uniwersyteckim egzaminie wstępnym. Jeżeli jednak zdecydują się podjąć studia na innych kierunkach (np. inżynierskich, medycynie, prawie itp.), nie otrzymują dodatkowych punktów. Wszyscy nauczyciele, którzy pracują dla Ministerstwa Edukacji Narodowej, są urzędnikami państwowymi, a ich wynagrodzenia są finansowane przez państwo. Nauczyciele zatrudnieni w szkołach prywatnych nie mają statusu urzędników państwowych i są wynagradzani przez właściciela danej szkoły.

9. Aktualne reformy i priorytety

Zmiany technologiczne, jak również zmiany w organizacji i strukturze zatrudnienia spowodowały konieczność zreformowania Ministerstwa Edukacji Narodowej, aby mogło ono sprostać wielu stojącym przed nim zadaniom. Głównym celem „Planu pilnych działań” oraz planów rozwojowych i decyzji Rady Edukacji Narodowej, opublikowanych przez rząd w grudniu 2003 r., jest restrukturyzacja ministerstwa, która ma umożliwić określenie odpowiedniego zakresu zadań na każdym etapie i szczeblu zarządzania oraz zapewnić maksymalną efektywność relacji pomiędzy różnymi podległymi mu jednostkami. W ramach tych działań priorytetowe znaczenie będą miały następujące aspekty:

- reorganizacja jednostek centralnych i zaplecza, wraz z zdefiniowaniem ich zadań,
- skrócenie terminów podejmowania decyzji i usprawnienie toku pracy,
- zapobieganie nieuzasadnionej akumulacji zadań i uprawnień oraz nieporozumieniom, jakie powoduje taka sytuacja,
- poprawa komunikacji pomiędzy jednostkami,
- podjęcie niezbędnych działań zapewniających bardziej efektywne i racjonalne wykorzystywanie środków,

- opracowanie nowych podejść i metod wdrażania polityki edukacyjnej z wykorzystaniem nowych technologii,
- podniesienie jakości procesu nauczania i uczenia się w oparciu o nowe technologie,
- ukierunkowanie procesu dydaktycznego na zainteresowania i zdolności uczniów i studentów.

Opracowanie: Tureckie Biuro Eurydice

Bardziej szczegółowe informacje o systemach edukacji w Europie można znaleźć w prowadzonej przez EURYDICE bazie danych EURYBASE (<http://www.eurydice.org>).

Ostatnia aktualizacja: styczeń 2005